

25η ΜΑΡΤΙΟΥ 1821

(Συμπεράσματα και Διδάγματα από την Επανάσταση του 1821)

του Αντιστρατήγου ε.α Δημητρίου Χαντζή

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Με ιδιαίτερη χαρά και υπερηφάνεια θα εορτάσουμε σε λίγες ημέρες, οι Πανέλληνες, την επέτειο της 25ης Μαρτίου. Παναγιυρίζουμε **την Παλιγγενεσία των Ελλήνων**, όπως έχει επικρατήσει, να λέγεται από το 1838, όταν καθιερώθηκε να εορτάζουμε την αναγέννηση του Ελληνικού Κράτους ταυ-τόχρονα με **τον Ευαγγελισμό της Υπεραγίας Θεοτόκου**, κατά τον οποίον, ο Άγγελος Του Κυρίου μετέφερε το μήνυμα για την ενσάρκωση του Θείου Λόγου, με την **γέννηση του Χριστού** και την Λύτρωση του ανθρωπίνου γένους από τα δεσμά της αμαρτίας.

2. **Κάθε λαός**, που έχει συνείδηση της ιστορικής του αποστολής, ερεύνα το παρελθόν του, με απόλυτη αντικειμενικότητα, **ελέγχει τη μορφή του**, εντοπίζει τα σφάλματα και τις αδυναμίες του και καταβάλλει κάθε προσπάθεια για την επανόρθωσή τους.

3. **Μνήμονες της ιστορικής μας** αποστολής στρέφουμε την σκέψη και το βλέμμα μας στο παρελθόν, για να δούμε εικόνες άφθαστου μεγαλείου αλλά και πόνου. **Να ερευνήσουμε** το παρελθόν και να εξετάσουμε την περίοδο του 1821, όχι τόσο για μια ενθύμηση γεγονότων αλλά για να επισημάνουμε **τις ευθύνες από τις υποθήκες των προγόνων μας**, για να αντλήσουμε διδάγματα, μα και για να σταθούμε ευλαβικά, με την σκέψη, μπροστά **στο μεγαλείο της θυσίας των ηρωικών νεκρών**, που με την θυσία τους ξαναέφεραν την ελευθερία στη χώρα που τη γέννησε.

ΣΥΝΤΟΜΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ

4. Με την πτώση της **Κωνσταντινούπολης**, στις 29 Μαΐου 1453, η νύκτα της σκλαβιάς κάλυψε τον εθνικό ορίζοντα και το όνομα της Ελλάδας έσβησε από τους χάρτες. **Για 400 περίπου χρόνια** οι Έλληνες δοκίμασαν την καταπίεση και τη σκληρότητα του δυνάστη, που εκδηλωνόταν με σφαγές και διώξεις, αρπαγές και καταστροφές, με βίαιο εξισλαμισμό και παιδομάζωμα,

με φορολογία και άλλα. Η ελπίδα όμως και η πίστη για την ελευθερία δεν έσβησαν από τις καρδιές των Ελλήνων. **Έμειναν** κρυμμένες στα στήθη τους. Έγιναν τραγούδι και ύμνος, που ψελνόταν κρυφά και σιγανά στο **Κρυφό Σχολειό** και απλωνόταν στα χωριά και τις πόλεις, στους κάμπους και στα βουνά και γινόταν δύναμη όλων των **σκλαβωμένων Ελλήνων** εναντίον του Ασιάτη κατακτητή.

5. **Η έλλειψη μορφωμένων Τούρκων**, τους ανάγκα-σε να **χρησιμοποιούν τους υπόδουλους Έλληνες** σε ανώτερες θέσεις, ως διοικητικούς υπαλλήλους (ακόμη και ηγεμόνες), γιατρούς, διερμηνείς και αλλού. Παράλληλα οι Έλληνες, που ακολουθούσαν το επάγγελμα του **εμπόρου ή του ναυτικού, κατόρθωσαν** να δημιουργήσουν μεγάλες περιουσίες και στόλους εμπορικών πλοίων, πράγματα που αποτελούσαν δύναμη στα χέρια των. **Ένας μεγάλος αριθμός επίσης Ελλήνων μορφωμένων** και πλουσίων διέπρεπαν και σε διάφορες χώρες του εξωτερικού.

6. **Όλοι αυτοί οι Έλληνες**, πλούσιοι και μορφωμένοι, καταπιεζόμενοι στην υπόδουλη Ελλάδα ή επιφανείς στο εξωτερικό, **μαζί με τον απλό ραγιά**, που δεχόταν την μεγαλύτερη καταπίεση, καλλιεργούσαν στην σκέψη τους την Επανάσταση και **δεν έπαιψαν ποτέ**, να οργανώνουν την αντίσταση και τον πόλεμο κατά των κατακτητών. Τα ένοπλα τμήματα των Κλεφτών και των Αρματολών αποτελούσαν τον μαχόμενο στρατό. **Οι δάσκαλοι του γένους** και οι απλοί μορφωμένοι, από τον Άγιο Κοσμά τον Αιτωλό και το Ρήγα Φεραίο με-χρι τον απλό Παπά του χωριού και τον Καλόγερο, που δίδασκαν τα ελληνικά γράμματα **στο Κρυφό Σχολειό**, τόνωναν **το εθνικό φρόνημα** και προέτρεπαν το λαό να επαναστατήσει για να διώξει τον ξένο δυνάστη. Και ο λαός ξεσηκωνόταν σε κάθε ευκαιρία.

7. Τέτοιες εξεγέρσεις έγιναν πολλές, ξεπέρασαν τις 150, χωρίς όμως να φέρουν το **«ποθούμενο»**.

8. Ένα μέρος **από τις αποτυχίες** των εξεγέρσεων αυτών προήλθε και από την εγκατάλειψη των ξένων και ισχυρών της εποχής. **Οι Έλληνες έδιδαν πίστη** στις υποσχέσεις τους, ενώ αυτοί επεδίωκαν μόνο το συμφέρον τους και εγκατέλειπαν τους Έλληνες μετά τις πρώτες αποτυχίες.

9. **Έπειτα από πολλές τέτοιες δοκιμασίες** οι Έλλη-νες αποφάσισαν να στηριχθούν στις δικές τους μόνο δυνάμεις για να πετύχουν την απελευθέρωση. **Εμπνευσμένοι Έλληνες**, όπως ο **Αθανάσιος Τσακάλωφ** από την Ήπειρο, ο **Νικόλαος Σκουφάς** από την Άρτα, ο **Εμμανουήλ Ξάνθος** από την Πάτμο και ο **Παναγιώτης Αναγνωστόπουλος** από την Ανδρίτσεινα, ως πρωτεργάτες ίδρυσαν την **«Φιλική Εταιρία»**, με τις συντονισμένες προσπάθειες της οποίας οργανώθηκε το Έθνος για την τελική αναμέτρηση με το δυνάστη.

10. **Η ανταρσία του Αλή Πασά**, εναντίον του Σουλτάνου, θεωρήθηκε η κατάλληλη στιγμή για τον αποφασιστικό ξεσηκωμό. **Έτσι στις 23 Μαρτίου 1821** οι Μεσσήνιοι μαζί με τους Μανιάτες, με οπλαρχηγούς το Θεόδωρο

Κολοκοτρώνη και τον Πετρόμπεη Μαυρομιχάλη, ελευθέρωσαν την Καλαμά-τα, **στις 25 Μαρτίου**, ο Μητροπολίτης Παλαιών Πατρών Γερμανός μαζί με τους οπλαρχηγούς **Ανδρέα Λόντο** και Ζαΐμη, κήρυξε την επανάσταση στην Αγία Λαύρα στα Καλάβρυτα, **τρεις μέρες** αργότερα **στις 28 Μαρτίου 1821** σχηματίσθηκε η πρώτη προσωρινή κυβέρνηση στην Καλαμάτα.

11. Η επανάσταση, από την Πελοπόννησο επεκτάθηκε σ' ολόκληρη την υπόδουλη Ελλάδα. Σε όλα τα μέρη, Στερεά Ελλάδα, **Εύβοια**, Θεσσαλία, **Ήπειρο**, Μακεδονία, Κρήτη και άλλα νησιά, οι Έλληνες ξεσηκώθηκαν και αγωνίζονταν για την ελευθερία τους. **Ο ξεσηκωμός ήταν** γενικός και παρά την ήττα του **Αλέξανδρου Υψηλάντη**, στην Μολδοβλαχία της Ρουμανίας δύο μήνες αργότερα, η είδηση δεν τους επηρέασε αλλά με περισσότερο πείσμα συνέχισαν τον υπέρ πάντων αγώνα.

12. Η θυσία του Αθαν. Διάκου στις **22 Απριλίου**, το Χάνι της Γραβιάς **στις 8 Μαΐου**, η κατάληψη της Τρίπολης **στις 23 Σεπτεμβρίου 1821** και η καταστροφή της Στρατιάς του Δράμαλη **στα Δερβενάκια στις 26 Ιουλίου 1822** αποτέλεσαν γεγονότα, που εδραίωσαν την πίστη στη δύναμη των Ελλήνων και χαλύβδωσαν τη θέλησή τους για την ελευθερία.

13. Ενθουσιώδης υπήρξε και η συμμετοχή Ελλήνων **από τα Επτάνησα**, τα νησιά του Αιγαίου, την Κύπρο και από όλα τα μέρη της γης, που έφθασαν στην Πελοπόννησο, από τα τέλη Μαρτίου του 21, για να βοηθήσουν στον αγώνα, καθώς και πολλοί φιλέλληνες.

14. Εκτός από τις επιτυχίες υπήρξαν όμως και αποτυχίες και μεγάλες καταστροφές. **Η καταστροφή της Χίου** στις 31 Μαρτίου 1822, η συντριβή των Ελλήνων στη μάχη του Πέτα της Ηπείρου **στις 4 Ιουλίου** του ίδιου έτους, η δυσμενής εξέλιξη **της επανάστασης στη Μακεδονία**, μετά από τις πρώτες επιτυχίες και άλλες παρόμοιες περιπτώσεις στην **ξηρά και την θάλασσα**, αποτελούν χαρακτηριστικά παραδείγματα. **Από τις αποτυχίες** και τις καταστροφές αυτές, άλλες οφείλονταν στην συντριπτική υπεροχή του εχθρού και άλλες **στα σφάλματα ή τις διενέξεις μεταξύ των Ελλήνων**, που δυστυχώς φούντωναν μετά από κάθε απομάκρυνση του εχθρικού κινδύνου. Για κάποιο διάστημα **το 1823** η Ελλάδα είχε δύο κυβερνήσεις έτοιμες για αλληλοσπαραγμό. Παρόμοια διαμάχη το 1824 οδήγησε **στη φυλακή τον Κολοκοτρώνη**, τον οποίον αναγκάσθηκαν να αποφυλακίσουν το 1825 για να αντιμετωπίσει την απειλή του Ιμπραήμ.

15. Ευτυχώς, **«ο Θεός είχε υπογράψει τη λευτεριά της Ελλάδας και δεν πήρε πίσω την υπογραφή του»**, ό-πως έλεγε ο Γέρος του Μοριά. Το Γένος είχε πάρει την από-φασή του, **«Ελευθερία ή Θάνατος»** και ο αγώνας δεν ήταν εύκολο να καταπνιγεί. Το πλείστον των Ελλήνων, είτε πλούσιοι ήταν, είτε φτωχοί, μορφωμένοι ή αμόρφωτοι, ήσαν αγνοί αγωνιστές. Ο αγώνας **«για του Χριστού την πίστη την Αγία και της Πατρίδας την ελευθερία»** είχε φουντώσει σε όλη την Ελλάδα και δεν ήταν εύκολο να καταπνιγεί.

16. Οι μορφές του Κολοκοτρώνη, του Νικηταρά, του Διάκου, του Ανδρούτσου, του Μακρυγιάννη, του Μιαούλη, του Κανάρη, των Υψηλά-ντηδων, του Καραϊσκάκη, του Παπαφλέσσα, της Μπουμπουλίνας και χιλιάδων άλλων αγωνιστών, είναι αυτές που πρωτοστάτησαν και με πολλές θυσίες και με πράξεις αφθάστου ηρωισμού και μεγαλείου οδήγησαν τον αγώνα για την ελευθερία.

17. Οι ωμότητες των Τούρκων με την καταστροφή της Χίου, των Ψαρών, της Κάσου, την ηρωική αντίσταση του Μεσολογγίου, τη θυσία της Αραπίτσας στη Νάουσα και πολλά άλλα παρόμοια γεγονότα, προκάλεσαν την συμπάθεια των λαών της Ευρώπης, πράγμα που ανάγκασε τους ηγέτες τους να υποστηρίξουν την απελευθέρωση της Ελλάδας.

18. Τελικά η εθνεγερσία των Ελλήνων του 1821 πέτυχε την Εθνική Παλιγγενεσία. Την αναγέννηση της Ελλάδας. Με το Πρωτόκολλο του Λονδίνου στις 3 Φεβρουαρίου 1830 η διεθνής κοινότητα αναγνώρισε την Ανεξαρτησία της Ελλάδας. Ένα χρόνο πριν, στις 6 Ιανουαρίου 1829, ως Κυβερνήτης του νεοσύστατου Κράτους είχε αναλάβει ο Ιωαν. Καποδίστριας, ο οποίος με τις συνεχείς και άοκνες προ-σπάθειές του συνετέλεσε σημαντικά στην θεμελίωση του νέου Ελληνικού Κράτους.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΔΙΔΑΓΜΑΤΑ

19. Η επανάσταση του 1821, είναι το σπουδαιότερο γεγονός στην Ιστορία της Νεώτερης Ελλάδας και η αφετηρία της δημιουργίας και της «αναγέννησης του Ελληνικού Κράτους». Παράλληλα είναι ένα γεγονός παγκόσμιας σημασίας, διότι υπήρξε η πρώτη εθνική επανάσταση για την ανεξαρτησία ενός υπόδουλου έθνους, που παραδειγματίσε και άλλους λαούς.

20. Δεν πρέπει λοιπόν να λησμονούμε ποτέ οι σημερινοί Έλληνες ότι οφείλουμε την Ελευθερία, την Εθνική μας υπόσταση και υπερηφάνεια, την πρόοδο και την ευημερία μας, στους αγώνες και τις θυσίες των αγωνιστών του 1821.

21. Στην 25η Μαρτίου συμπυκνώνεται η βούληση ενός λαού να αποκτήσει την πολιτική του ελευθερία και εθνική ανεξαρτησία. Πρώτοι οι Έλληνες, μέσα σε μια Ευρώπη που κυριαρχούσαν τα απολυταρχικά καθεστώτα, πρόβαλαν την αρχή ότι κάθε λαός, που έχει αληθινή και όχι κατασκευασμένη εθνική συνείδηση, έχει και το δικαίωμα να διεκδικήσει την πολιτική του αυτονομία.

22. Χωρίς την εθνικοαπελευθερωτική επανάσταση του 21, ο Ελληνισμός, ως εθνική οντότητα, θα αποτελούσε υπόθεση ιστορικής αναδίφησης, γλωσσολογικής μελέτης και εθνολογικής έρευνας, μιας δηλαδή εγκυκλοπαιδικής και αρχαιακής καταγραφής και δεν θα ήταν η υπαρκτή δυναμική εθνική οντότητα του σήμερα.

23. Χάρη στην ζωτικότητα της φυλής, **το Ελληνικό Έθνος διατήρησε την εθνική του** συνείδηση περί κοινής καταγωγής και γλώσσας και την πίστη του στην Χριστιανική Θρησκεία καθ' όλη την διάρκεια της Τουρκοκρατίας. **Ο Έλληνας δεν αφομοιώθηκε από** άλλους λαούς, αντίθετα οι λίγες ξένες ομάδες, που μετανάστευσαν στον Ελληνικό χώρο, αφομοιώθηκαν και εξελληνίσθηκαν.

24. Οι Έλληνες άρχισαν την Επανάσταση ολιγάριθμοι και σχεδόν άοπλοι, χωρίς οργανωμένο και πειθαρχημένο Στρατό. **Ήταν υποχρεωμένοι** να πολεμήσουν ένα-ντίον της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας που διέθετε πολυάριθμο και άρτια εξοπλισμένο Στρατό. Η ιδέα του χρέους όμως εμπύχωσε και **δυνάμωσε τους Έλληνες** ώστε να υπερισχύσουν των Τούρκων όπως άλλοτε οι Μαραθωνομάχοι και Σαλαμινομάχοι υπερίσχυσαν των Περσών. **Η φράση «Ποτέ τόσοι λίγοι δεν κάμανε τόσα πολλά για τόσους πολλούς** όσοι οι Έλληνες», αποτυπώνει απόλυτα και εδώ τον ηρωικό χαρακτήρα της ελληνικής εξέγερσης

25. Ο αγώνας του 1821 ήταν καθολικός. Δεν ήταν έργο των ολίγων, μίας τάξης ή μίας κοινωνικής ομάδας. Ήταν έργο των Ελλήνων, πλουσίων και πτωχών, μορφωμένων και αγραμμάτων. **Ήταν αγώνας υπέρ βωμών και εστιών**, «για του Χριστού την πίστη την Αγία και της Πατρίδας την Ελευθερία». **Οι ιδέες της ελευθερίας του Έθνους**, της αντιπροσωπευτικής διακυβέρνησης και των δημοκρατικών δικαιωμάτων ενέπνεαν τους αγωνιστές του '21, που τους ένωναν οι θρησκευτικές πεποιθήσεις, οι παραδόσεις, τα ήθη και έθιμα τους.

26. Το 21 είναι ο υψηλός ιστορικός και συνάμα πνευματικός χώρος, είναι η **ιερή κιβωτός του Ελληνισμού**, είναι το ταμείο πρότυπων μορφών και υποδειγμάτων βίου, που γαλβάνισε με αίμα η ιστορία και τα ύψωσε εκεί, όπου στρέφεται ο άνθρωπος για να αναζητήσει εμπνεύσεις ζωής, είναι το **μέγα δίδαγμα** που εμπυχώνει το Έθνος μας για να μη σβήσει το φως του Ελληνικού πνεύματος, ώστε να διδαχθούν οι νέοι, **να θυμηθούν οι ώριμοι** και να αναπολήσουν οι ηλικιωμένοι τι σημαίνει σήμερα και αύριο το να είσαι Έλληνας

27. **Δυστυχώς**, παρά τους ισχυρούς παράγοντες ένωσης, μεσολαβούσαν συχνά και τα στοιχεία που τους χώριζαν. **Οι ξένες επιρροές, οι εγωισμοί** και τα μικροσυμφέροντα δίχαζαν πολλές φορές τους Έλληνες και λειτουργούσαν για λογαριασμό του εχθρού. Έτσι **«η διχόνοια η δολερή»**, όπως την ονόμασε ο ποιητής, λίγο έλειψε να φέρει την καταστροφή και να οδηγήσει σε αποτυχία την επανάσταση.

28. Όλα αυτά μας αποδεικνύουν **ότι η γενιά του 1821** είχε όλες τις πανάρχαιες αρετές μα και αδυναμίες της φυλής μας. Αγωνιζόταν για να αποτινάξει το ζυγό της δουλείας, αλλά και υπονόμεισε **την ελευθερία και την αναγέννηση του** Ελληνικού κράτους. Και όμως το σκλαβωμένο Γένος ελευθερώθηκε και δημιούργησε την καινούργια Ελλάδα.

29. Από το **1821 μέχρι και σήμερα**, κάθε φορά που επιτρέψαμε στους εαυτούς μας την πολυτέλεια να διαπράξουμε το σφάλμα της λησμονιάς των διδαγμάτων της εθνικής μας ιστορίας, **δυστυχώς, ξαναζήσαμε τα αιώνια πάθη** και μίση και πληρώσαμε με βαρύ φόρο αίματος και αλληλοσπαραγμών αυτήν την **«απώλεια της εθνικής μνήμης...»**. Όπως σημειώνει με τόσο πικρό λυρισμό και ο εθνικός μας ποιητής:

**Η διχόνοια που βαστάει
ένα σκήπτρο η δολερή
καθενός χαμογελάει,
παρ' το λέγοντας και συ.**

**Κειό το σκήπτρο, που σας δείχνει
έχει αλήθεια ωραία θωριά
Μην το πιάστε γιατί ρίχνει
εισέ δάκρυα θλιβερά**

30. Τα **δραματικά**, τα φωτεινά αλλά και τα σκοτεινά γεγονότα της εθνικής εξέγερσης, πρέπει να είναι το **Κρυφό Σχολειό** κάθε Έλληνα, που θέλει να στοχάζεται σωστά για τη μοίρα του τόπου του. Για αυτό η **αναδρομή** στις μεγάλες στιγμές της εθνεγερσίας, η **μελέτη των έργων και των ημερών της Επανάστασης του 21**, είναι η προσφορότερη μέθοδος αυτογνωσίας για κάθε σκεπτόμενο Έλληνα. Μας προσφέρει τα **πιο αντιπροσωπευτικά** παραδείγματα των αρετών μας, την απίστευτη αντοχή της ιστορικής μας συνείδησης, την πίστη στον Ελληνισμό, την ευψυχία, την τόλμη, την πρωτοβουλία, τη **δύναμη της εθνικής μας προσωπικότητας** αλλά και των ελαττωμάτων μας.

31. Το **δίδαγμα της Ιστορίας μας**, χωρίς παραχαράξεις και στρεβλώσεις, ήταν και παραμένει σαφέστατο: **εμείς οι Έλληνες και οι Ελληνίδες**, οπότεν κατορθώσαμε να παραμερίσουμε τις εθνικές μας αδυναμίες, της διχόνοιας και του διχασμού, μεγαλουργήσαμε σε ατομικό και συλλογικό επίπεδο, δείχνοντας πρωτόγνωρες για το ανθρώπινο γένος εκδηλώσεις **ανδρειοσύνης**, αυτοθυσίας και προόδου.

32. Η **Εθνεγερσία του 21** γίνεται σήμερα επίκαιρη σε όλους τους Έλληνες και κυρίως σε αυτούς που έχουν τις τύχες της πατρίδας μας καθώς και σε εκείνους που **διαπαιδαγωγούν και διαμορφώνουν** τη συνείδηση του Νεοέλληνα, ότι, **το δίκαιο**, η ελευθερία, η ακεραιότητα και η **αξιοπρέπεια ενός έθνους και μίας χώρας**, δεν χαρίζονται **αλλά κερδίζονται** με αποφασιστικούς αγώνες και από ανθρώπους που θυσιάζονται και **όχι από βολεμένους, συμφεροντολόγους, ριψάσπιδες** και από ανθρώπους που δεν διακινδυνεύουν τίποτε στη ζωή τους, όπως δυστυχώς βλέπουμε να γίνεται σήμερα όταν **στα πλαίσια της παγκοσμιοποίησης** και της ασυδοσίας των

ισχυρών, διακυβεύονται εθνικά μας συμφέροντα, **με το δήθεν Μακεδονικό** των Σκοπίων, τους Τσάμηδες, το Κυπριακό, το Αιγαίο και άλλα.

33. Τα ανοικτά εθνικά προβλήματα, επιβάλλουν την αναδρομή στο παρελθόν ως ενέργεια αγωνιστικής αφύπνισης, **ως βήμα εθνικής ανάτασης** και ως έμπνευση για τις διαχρονικά άφθαρτες αξίες της ελευθερίας, της δικαιοσύνης και της αξιοπρέπειας του ανθρώπου.

34. Ευλαβείς προσκυνητές σήμερα, γονατίζουμε νοερά μπροστά στους τάφους των αθάνατων νεκρών μας, για να αποτίσουμε φόρο τιμής και ευγνωμοσύνης στους ήρωες και μάρτυρες της Επανάστασης του 21. **Τους ατενίζουμε με υπερηφάνεια** γιατί κρατήσαμε μέχρι τώρα αυτά που μας παρέδωσαν και τους δίνουμε την υπόσχεση ότι είμαστε έτοιμοι, τώρα και στο μέλλον, να υποστούμε κάθε θυσία, για να υπερασπίσουμε τα όσια και τα ιερά της φυλής και να διατηρήσουμε την πατρίδα μας ακέραιη, ανεξάρτητη και ελεύθερη, γιατί: **«πατρός τε καὶ μητρός καὶ τῶν ἄλλων προγόνων ἀπάντων, τιμιώτερον καὶ ἀγιώτερον ἐστὶν ἢ πατρίς».**

35. Ιδιαίτερα σήμερα, που η φετινή επέτειος εορτάζεται σε περιβάλλον διεθνούς ρευστότητας και αβεβαιότητας, άκρατου ατομικισμού, **έλλειψης οραμάτων και αφοσίωσης σε ιδεώδη**, όπου ο φόβος και η ανασφάλεια επηρεάζουν την καθημερινότητά μας, **όπου** εγκλωβισμένοι αρχικά στην ευ-δαιμονία και τώρα στην τραγική ύφεση της οικονομικής παγκοσμιοποίησης αποφεύγουμε τις ευθύνες, **όλοι οι Έλληνες**, με εθνική περισυλλογή, αυτογνωσία και προβληματισμό, καλούμεθα να αντιτάξουμε την αφοσίωσή μας στην εθνική ανεξαρτησία και αξιοπρέπεια, την πίστη μας **στο μέλλον του Ελληνισμού και της Ορθόδοξης Χριστιανικής πίστης μας**, στο όραμα της προόδου και της κοινωνικής δικαιοσύνης για μία καλύτερη Πατρίδα και κοινωνία.

36. Η Εθνική και Θρησκευτική αυτή εορτή έχει σκοπό να αποτίσει φόρο τιμής και στην Ελευθερία. **Η βίωση του μυστηρίου της ελευθερίας**, όπως πραγματοποιείται στον Ευαγγελισμό της Θεοτόκου, αποτελεί την πρόταση ζωής της Ορθόδοξης Εκκλησίας στον σύγχρονο άνθρωπο και τον Έλληνα. **Ορθοδοξία** σημαίνει την **"εν δουλεία του Θεού ελευθερία"**. Ο Ορθόδοξος, και μάλιστα ο Έλληνας, βιώνει την ελευθερία ως αγάπη, θυσία, αγωνιστικότητα, απεξάρτη-ση από κάθε υποδούλωση.

37. Ο Έλληνας ξεκίνησε για να κατακτήσει την εξωτερική ελευθερία, αφού επικαλέστηκε την **βοήθεια της Παναγίας** και είχε ως όπλο του **την πίστη στο Χριστό** και την βίωση της εσωτερικής ελευθερίας. Γι' αυτό οι αγωνιστές θυσιάστηκαν εναντίον ενός ανωτέρου υλικά εχθρού, γιατί είχαν την ελπίδα και την βεβαιότητα **ότι ο Χριστός ευλογεί τον αγώνα τους.**

38. Αυτού του είδους την βίωση της ελευθερίας κα-λούμεθα να προτείνουμε σήμερα στον κόσμο.

39. Εμπνεόμενοι από όλα αυτά τα διδάγματα και τις παρακαταθήκες των αγώνων, των ηρώων και των μαρτύρων του 21, **πρέπει να** συνεχίσουμε

την ιστορική πορεία μας ανά τους αιώνες με αγώνες, με οράματα και την επιδίωξη υψηλών ιδανικών που θα μείνουν ως κληρονομιά και περιουσία στις επερχόμενες γενιές έχοντας κατά νου τα λόγια του Μακρυγιάννη. **"Η τύχη, μας έχει τους Έλληνες πάντοτε ολίγους. Ότι αρχή και τέλος, παλαιόθεν και ως τώρα, όλα τα θηρία πολεμούν να μας φάνε και δεν μπορούνε, τρώνε από μας και μένει και μαγιά"**, αλλά και του Κωστή Παλαμά.

"Αυτό το λόγο θα σας πω, δεν έχω άλλον κανένα` μεθύστε με τ' αθάνατο κρασί του Εικοσιένα "

**Ζήτω το Έθνος
Ζήτω η 25η Μαρτίου.**